

Først ser man dem ikke...

Først ser man dem ikke. Men så pludselig dukker en tilfældig detalje som en forvildet mus op i ens synsfelt: en gammeldags dame-taske, en strømpe, der sidder i ål omkring en ophovnet ankel, hænder i nethandsker, en lille, umoderne hat på hovedet, tyndt, gråt hår, tonet lilla. Ejerinden af de lilla lokker smiler blegt og nikker som en lille, mekanisk hund...

Ja, til at begynde med er de usynlige. De passerer forbi en som skygger, der baner sig vej gennem luften, de fægter med armene, tripper med små museskridt hen ad fortovet med indkøbsvognen efter sig og støttende sig til deres metalkrykke. De er forsynet med dynger af overflødige poser og tasker som om de var deserteret, men stadig er i fuld militær udrustning. Nogle af dem har stadig „stil“, dvs. går i nedringede sommerkjoler og med en koket fjerboa om halsen, eller i en gammel og mølædt persianerpels; i deres ansigter er sminken løbet ud (Hvem kan i øvrigt sminke sig ordentligt med brillerne hængende nede på næsen?)

De triller forbi en som en sæk runkne æbler. De mumler et eller andet ned mod deres hageparti, fører samtaler på samme måde som de taler med deres ånder. De skrumples af sted i busser, sporvogne eller i metroen som forladt bagage; de sidder og sover med hovedet bøjet ned mod brystet; eller de kigger sig omkring uden at

ane, hvor de skal af, eller om de overhovedet skal af. Engang imellem standser man op et øjeblik (men kun et øjeblik) foran et plejehjem og ser dem gennem ruderne: de sidder ved borde, lader fingrene glide hen over brødkrummer på bordet, som sad de og læste blindskrift og sendte uforståelige budskaber til nogen.

Søde, små, gamle damer. Først ser man dem ikke. Men så, der er de, i sporvognen, på posthuset, i forretningen, i lægens venteværelse, på gaden: dér er en, der er en til, så fire ovre på den anden side af gaden, så fem, seks. Hvordan kan der være så mange på én gang?! Man lader blikket glide fra den ene detalje til den næste: de ophavnede fødder i de alt for små sko, den slappe hud på indersiden af overarmen, de grove negle, blodåreernes net på huden. Man studerer deres teint: velplejet eller forsømt? Man ser på den grå nederdel og den hvide skjortebluse med den broderede krave (snavset!). Skjorteblusen er tyndslidt og lidt grålig af for megen vask. En har knappet en af knapperne forkert og prøver nu at knappe den op igen, men kan ikke, hendes fingre er for stive, knoglerne er gamle, spinkle og hule som på en fugl. De to andre hjælper, og ved fælles anstrengelser får de skjorteblusen knappet. Sådan, knappet op til halsen, ser hun ud som en lille pige. De to andre glatter broderiet på kraven, mens de kommer med små beundrende udbrud – hvor gammelt det broderi må være, det var min mors, åh ja, alt var så pænt og så godt dengang. Den ene af dem er lille og kraftig, med en påfaldende bule i nakken, hun ligner en gammel bulldog. Den anden er mere elegant, men huden på hendes hals hænger som på en kalkun. De trasker af sted i en lille procession, tre små høns...

Først er de usynlige. Men så begynder man at lægge mærke til dem. De bevæger sig gennem verden som hære af ældede engle.

— | | —

Én kigger nysgerrigt på en. Hun ser på dig med vidt opspilede øjne, hendes blik er blegt og blåligt og fremsætter sit ønske med en stolt men samtidigt nedladende stemme. Hun beder, om din hjælp, hun skal over gaden, men hun kan ikke alene, eller hun skal op i en sporvogn, men hendes knæ vil ikke rigtigt, hun skal finde en bestemt gade og et bestemt nummer, men hun har glemt sine briller... Og du føler en pludselig medlidenhed med denne gamle dame, du bliver rørt, du gør dagens gode gerning, overvældet af beskyttertrang. Men det er nu, lige netop i dette øjeblik, du skal passe på og modstå sirenerne sang, og med en viljesakt slå feberer i dit hjerte ned. Husk på, at deres tårer ikke betyder det samme som dine. For hvis du giver efter, ikke passer på, veksler et par ord mere med dem, er du i deres magt. Du vil glide ind i en verden, du ikke har noget ønske om at træde ind i, for din tid er, gud være lovet, ikke kommet; din time er endnu ikke slået.

FØRSTE DEL

Gå derhen – jeg ved ikke hvor, hent det
– Jeg ved ikke hvad

Fuglene i trækronerne under min mors vinduer

Luften i det kvarter i Nye Zagreb, hvor min mor bor, lugter af fugleklatter om sommeren. Oppe i træerne foran hendes boligblok har tusindvis af fugle slået sig ned. Det er efter sigende støren. Støjen fra dem er som regel værst på lumre eftermiddage, lige før det begynder at regne. Nogle gange er der en rasende beboer, der tager sin luftbøsse og skræmmer dem væk med en salve. Fuglene flagrer op i tætte flokke, slår et sving til den ene side, så til den anden, op og ned, som om de skurer himlen, og falder så under hysterisk kvinden igen ned på deres grene som en sommerregn. Der er et spektakel som i en urskov. Hele dagen hænger der en lydkulisse i luften, så det lyder som en plasken af regn. Båret af luftstrømme svæver lette dun gennem de åbentstående vinduer og ind i lejlighederne. Min mor tager støvekluden og samler småskændende dunene sammen og bærer dem over til skraldespanden.

„Hvor er mine turtelduer dog henne nu,“ sukker hun. „Kan du huske mine turtelduer?“

„Ja,“ siger jeg.

Jeg husker svagt, at hun engang fattede sympati for et par turtelduer, der havde for vane at slå sig ned ved hendes vindue. Men de almindelige duer hadede hun. Hun var ved at blive skør af deres hæse kurren om morgenen.

„Modbydelige kræ!“ siger hun. „Har du for resten lagt mærke til, at de ikke kommer mere?“

„Hvem?“

„Duerne!“

Det var nu ikke noget, jeg havde lagt mærke til, men det så ud til, at duerne virkelig var forsvundet.

Stærene irriterede hende, især lugten af dem om sommeren, men det virkede som om, hun havde affundet sig med dem, for i modsætning til alle de andre altaner, var hendes ren. Hun viste mig et lille snavset stykke helt henne for enden af rækværket.

„Hos mig sviner de kun lige dertil. Du skulle bare se fru Ljubićs altan!“

„Hvorfor det?“

„Hendes altan er overskidt med lort!“ siger hun og fniser som en lille pige. Et barns koproli, ordet *lort* morer hende tydeligvis. Hendes tiårige barnebarn ler også af det ord.

„Som i en jungle,“ siger jeg.

„Ja, fuldstændig,“ nikker hun.

„Selv om der er jungle alle steder i dag,“ siger jeg.

Men det ser virkelig ud til, at vi har mistet kontrollen med fuglene. De har okkuperet byerne, erobret parkerne, gaderne, buskene, bænkene, fortovsrestauranterne, metrostationerne, banegårdene. Og det virker som om, ingen overhovedet har lagt mærke til denne invasion. Der går rygter om, at russiske skader har besat Europas byer. Træerne i parkerne bøjer sig under deres vægt. Duer, måger, skader behersker himlen, og store råger med åbne næb som tøjkelemmer hopper rundt på byernes åbne pladser. I Amsterdams par-

ker formerer undvegne, grønne undulater sig: i lav flugt farver de himlen som flokke af grønne papirdrager. Amsterdams kanaler er blevet erobret af store, hvide gæs, der undervejs fra Egypten er stoppet op her for at hvile sig, men så er blevet hængende. Byens aggressive gråspurve er blevet så magtfulde, at de snupper brødet ud af hænderne på folk og frækt spankulerer rundt på bordene på fortovscaféerne. Vinduerne i min midlertidige lejlighed i Dahlem, et af de smukkeste og grønneste kvarterer i Berlin, var foretrukken landingsplads for de lokale fugleklatter. Og der var ikke andet at gøre end enten at rulle jalousierne ned, trække gardinerne for, eller at pudse de overskidte vinduer hver dag.

Hun nikker, men det er som om, hun ikke hører efter.

Stæreinvationen i hendes bydel begyndte for ca. tre år siden, dengang hun „blev syg“. Ordene i lægernes diagnoser var lange, truende og „grimme“ (*Det er en eneste grim diagnose*), derfor foretrak hun at sige, at hun „blev syg“ (*Alt blev anderledes, da jeg blev syg!*). Engang imellem var hun mere direkte, og bankede med fingeren mod panden og sagde:

„Det er alt sammen på grund af mit... spindelvæv...“

„Spindelvævet“ var de metastaser i hjernen, der havde vist sig sytten år efter en i tide opdaget og vellykket behandlet brystcancer. Hun havde ligget på hospitalet i nogen tid, været igennem kemoterapi og kom sig. Hun gik regelmæssigt til kontrol, alt var mere eller mindre i orden, og intet dramatisk var hændt. „Spindelvævet“ havde gemt sig i en mørk og svært tilgængelig krog af hendes hjerne, og udviklede sig ikke. Med tiden forligede hun sig med den, vænnede sig til den, og behandlede den som en uønsket lejer.

De sidste tre år af hendes liv var blevet reduceret til en stak udskrivningssedler fra sygehuset, diagnoser, radiologiske optagelser og et helt fotoalbum af MR- og CT-scanninger af hendes hjerne. På disse scanninger så man hendes smukke, runde kranium oven på rygsøjlen, lidt fremoverbøjet, en tydelig silhuet af ansigtet, de lukkede øjenlåg som om hun sov, hjernevindingerne der lignede en underlig lille hue og et næppe synligt smil.

„Det ser ud, som om det sner inde i mit hoved,“ siger hun og peger på CT-scanningen.

Træerne med de tætte kroner, der vokser neden for vinduerne er så høje, at de når helt op til min mors lejlighed på sjette etage. Trækronerne er tæt befolket af tusindvis af små fugle. Indhyllet i det varme sommermørke sender vi vore uddunstninger ud, vi beboere og fuglene. I mørket banker hundrede tusind hjerter i forskellig rytme, menneskehjerter og fuglehjerter. Luftstrømmene fører hvide dun med sig ind gennem de åbentstående vinduer. Dune lander som faldskærmssoldater.